

Τα «Λεπιδόπτερα» του Α. Μαδαμόπουλου

Ελένη Κλαδάκη – Βρατσάνου

Καλησπέρα σε όλους σας και καλώς ήλθατε σ' αυτόν τον ωραίο χώρο. Ίσως στη διάρκεια του καλοκαιριού βρεθεί η ευκαιρία να πούμε για την ιστορία του και τη σχέση του με την κοινωνία της Σύμης.

Θα προσπαθήσω ως πρώτη ομιλήτρια να σκιαγραφήσω τον αποψινό μας «πρωταγωνιστή», τον Τάσο Μαδαμόπουλο, τον συγγραφέα των Λεπιδόπτρων αλλά και να συστήσω το βιβλίο του.

Ο Τάσος, εκτός από φανατικός (νυν και αεί) Συμιακός, είναι φιλόλογος, λογοτέχνης, ποιητής και πεζογράφος. Είναι επίσης εικαστικός καλλιτέχνης, συλλέκτης, (μανιακός και μανιώδης) πολλών και ποικίλων αντικειμένων και οργανωτής και εκτελεστής (με την καλή έννοια) καλλιτεχνικών και λογοτεχνικών εκδηλώσεων στην Αθήνα, στο Ηράκλειο Αττικής και στη Σύμη.

Είναι, πρώτα απ' όλα, στοχαστής που φιλοσοφεί πάνω στην ανθρώπινη ύπαρξη, πάνω στους ανθρώπους, που «λεπιδόπτερα» και αυτοί, ευπαθή όντα γεμάτα μικρότητες και μεγαλείο, αγωνίζονται να επιβιώσουν «για μια μέρα» ή «έναν αιώνα», το ίδιο κάνει, καταδικασμένα στο επερχόμενο τέλος, αλλά και χωρίς να προσπαθούν να αντισταθούν στην τελειωτική πτώση.

Με το πέρασμα του χρόνου ή των χρόνων ο στοχασμός του Τάσου γίνεται πιο διεισδυτικός, πιο έντονος, πιο σκληρός για το εφήμερο της ύπαρξής μας, όπως ήδη διεφάνη στο «Χρονολόγιο» και τώρα επιβεβαιώνεται στις σελίδες του νέου του βιβλίου.

Δεν είμαστε παρά οι εκδρομείς μιας μονοήμερης κρουαζιέρας, όπως γράφεται και στον υπότιτλο του βιβλίου (One day cruises).

Λεπιδόπτερα είναι το άχαρο επιστημονικό όνομα αυτών των πανέμορφων αερικών πλασμάτων που τα λέμε πεταλούδες. Άχαρο και άδικο, γιατί η λέξη παραπέμπει ετυμολογικά στα λέπια, στις λεπίδες, στα φλούδια, στους λεπρούς αλλά και στο «λεπτός» με την έννοια του εξευγενισμένου, του ευαίσθητου, του αδύναμου, του ευπαθούς...

Αμέσως, από τις πρώτες κιόλας σελίδες, μπαίνουμε στην ατμόσφαιρα του βιβλίου (μια πολύ ωραία και κομψή έκδοση όπως και όλα τα προηγούμενα βιβλία του Τάσου) και προΐδεαζόμαστε για το τι πρόκειται να επακολουθήσει, με τις ετυμολογικές αναφορές στη λέξη «ψυχή». Όμως εγώ θα αναφερθώ στη λέξη

«πεταλούδα». Πριν από αυτό όμως κάτι ακόμη για την ψυχή, όχι δικό μου ούτε του Μπαμπινιώτη· ενός γνωστού μου, του Άρθουρ Μίλλερ.

«Η σωτηρία της ψυχής είναι η δημιουργία. Για τους ανθρώπους που δε δημιουργούν κάτι η ζωή τους δεν έχει νόημα».

«Πεταλούδα» λοιπόν. Αμέσως στο μυαλό μας έρχονται εικόνες από ανθισμένα λιβάδια την άνοιξη, από μυρωδιές, χρώματα και αρώματα... Όλοι τραγουδήσαμε το *«Μια ωραία πεταλούδα μεσ' τον κάμπο μια φορά...»*.

Αλλά πεταλούδα είναι ακόμα: 1) (υποτιμητικά) και η «ελαφριά» γυναίκα, η γυναίκα της νύχτας. 2) Η ιδιαίτερη κολυμβητική τεχνική (ή στυλ) κατά την οποία το σώμα κινείται με συσπάσεις μέσα στο νερό και τα χέρια εκτελούν κυκλικές κινήσεις προς τα μπρος και έξω από το νερό. 3) Το τεχνητό δόλωμα, ένα έλασμα που προσελκύει τα ψάρια και τα ξεγελάει (επειδή δίνει την εντύπωση ότι είναι σκουληκάκι ή ψαράκι, ένα ζωντανό δηλ. δόλωμα). 4) Το μεταλλικό κρικόλλιο που έχει το σχήμα πεταλούδας με ανοιγμένα τα φτερά και τέλος 5) η μηχανική πεταλούδα-γέφυρα σε οδοντιατρικές (και άγριες) ιστορίες όπως τόσο ωραία περιγράφει ο Τάσος στο αφήγημά του σελ. 21 με τίτλο «Η γέφυρα Μέριλαντ». Και άλλες και άλλες... Για όλες τις πεταλούδες της ζωής του γράφει ο Τάσος. Λεπιδόπτερα και ψυχές της μέρας και της νύχτας, του παρόντος και του παρελθόντος, της ζωής και της λογοτεχνίας, της όρασης και των οραμάτων του.

Επανέρχομαι στο κομψό και αισθαντικό βιβλίο σου, φίλε Τάσο, που, όπως μου γράφεις στην αφιέρωση στο αντίτυπο που μου χάρισες, είχα την τιμή, την τύχη και την ευχαρίστηση βεβαίως εγώ να είμαι το πρώτο αφτί στα χειρόγραφα που μου διάβασες το περυσινό καλοκαίρι, όταν έκανα το σύνηθες stop στο ατμοσφαιρικό σπίτι σας στο Χαράνι, στην καρδιά του παλιού καρνάγιου.

.....

Μέσα στο βιβλίο ο Τάσος όπως συνηθίζει και στα προηγούμενα βιβλία του αναμειγνύει παιχνιδιάρικα την πρόζα και την ποίηση, δεμένα όμως σφιχτά. Σε τέτοιο βαθμό που δεν το σκέφτεσαι όσο διαβάζεις και απολαμβάνεις τα κείμενά του. Τι σημασία έχει το είδος;

Θα κλείσω εδώ παραφράζοντας τη ρήση του αρχαίου ποιητή αλλά που ταιριάζει τόσο στον Τάσο κατά τη γνώμη μου και που πρέπει να την σκεφτόμαστε όλοι μας.

Σύμην έλαχες;

Ταύτην κόσμει.

(Το αυθεντικό: Σπάρτην έλαχες; Ταύτην Κόσμει.)

"Λεπιδόπτερα" (One day cruises)

Αναστάσης Μαδαμόπουλος. Εκδόσεις Έναστρον 2019

Παρουσίαση από τη **Υπαπαντή Ζουρούδη**

Το τελευταίο βιβλίο του Τάσου Μαδαμόπουλου «Λεπιδόπτερα» απαρτίζεται από 44 σύντομα κείμενα, πεζά και ποιητικά, που συνοδεύονται από ισάριθμα σκίτσα του ίδιου με τεσσαρακοστό πέμπτο σκίτσο την ζωγραφιά του εξώφυλλου. Είναι ένα ελκυστικό βιβλίο με λόγο ρέοντα, νευρώδη και καίριο που διαβάζεται ευχάριστα τόσο από αυτούς που αρέσκονται να ακούνε ιστορίες και παραμύθια, όσο και από τούς μνημένους στο στοχασμό και την ποίηση.

Ο Τάσος επέλεξε στο βιβλίο του αυτό να μας αφηγηθεί σε σύντομα κείμενα ιστορίες από προσωπικές του εμπειρίες, μνήμες και αγαπημένα του διαβάσματα, όπου πρωταγωνιστούν πεταλούδες, φυσικές δηλ. λεπιδόπτερα ή τεχνητές, « μεταλλικές, πλαστικές, ξύλινες ή υφασμάτινες ακόμα και πεταλούδες της νύχτας. Οι ποικίλες πεταλούδες με τη χρήση και τη δράση τους βοηθάνε την σκέψη να πετάξει, και ο Μαδαμόπουλος ως «χρόνια αθεράπευτος αλχημιστής και φαντασιοκόπος» μετακινεί τον αναγνώστη «ανεπαισθήτως» από τον κόσμο του αισθητού στον κόσμο του ονείρου, της μνήμης, του στοχασμού, και στον πεποιημένο κόσμο της λογοτεχνίας.

Η επιλογή των πεταλούδων δεν είναι τυχαία! Οι πεταλούδες και επισήμως λεπιδόπτερα, εκτός από την ομορφιά, τη χάρη και την πτητική τους ικανότητα έχουν την αρχαιοελληνική ονομασία «ψυχές» και συνοδεύονται από πλήθος λαϊκές δοξασίες που τις ταυτίζουν με τις ψυχές και ιδιαίτερα τις ψυχές των νεκρών. Αποτελούν επομένως θαυμάσιο εύρημα, για να μιλήσει κάποιος για τις ψυχές, το άυλο μέρος, την πνευματικότητα του ανθρώπου που αποτελεί και την ουσία της ζωής.

Το βιβλίο είναι αφιερωμένο στους μεταστάντες γονείς του δημιουργού και ο Τ. δε δίστασε σε πρώτο πρόσωπο να αποκαλύψει την οδύνη του: «στη μνήμη των αναπαυμένων γονιών μου, κι ας με πονά...» Κατάφερε ωστόσο να μιλήσει για τις ψυχές των αγαπημένων του χωρίς να διολισθήσει σε νεκρολογία και να αγγίξει τις πληγές του χωρίς μελοδραματισμούς. Η απώλεια έγινε αφετηρία φιλοσοφικού στοχασμού, έγινε ανακατάταξη, ανακεφαλαίωση και κατάφαση ζωής, έγινε ύμνος στην ομορφιά.

Ο υπότιτλος του έργου one day cruises, μονοήμερες κρουαζιέρες δηλαδή, δε δηλώνει μόνο τον βραχύ, τον ημερήσιο βίο της πεταλούδας. Υποδηλώνει τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπίζεται ή που τελικά είναι η ζωή: μονοήμερη κρουαζιέρα. Ένα σύντομο ταξιδάκι γεμάτο χαρές και απολαύσεις! - Και μολονότι

τον δημιουργό τον απασχολεί και το δικό του τέλος η έμφαση δε δίνεται σε αυτό. Σημασία έχει το ταξίδι. Η κρουαζιέρα της ζωής!

Στις σελίδες του βιβλίου πετούν πλήθος πεταλούδες που «μπαινοβγαίνουν με άνεση σε διαφορετικούς κόσμους μύθων, παραδόσεων και εποχών, όπως πετούν από άνθος σε άνθος και αλλάζουν χρώματα, μεγέθη και μορφές». Με τη πτήση τους καθεμιά συμβάλλει με τον τρόπο της να ολοκληρωθεί μια μελέτη του χρόνου, μια αποδοχή του εφήμερου και ένας συνολικός στοχασμός πάνω στην ανθρώπινη ζωή.

Οι πεταλούδες γίνονται υποδείγματα και εγείρουν προβληματισμούς . Όπως η πεταλούδα μονάρχης που θυσιάζει τέσσερις γενιές εν πτήση προκειμένου να αποδημήσει σε νοτιότερα κλίματα και να σώσει το γένος της από το κρύο του Βορρά. Άραγε, υπάρχει αντίστοιχη μέριμνα και αντίστοιχο όραμα από τον άνθρωπο;

Αλλού η πεταλούδα είναι ο μεταμορφωμένος ποιητής, όπως φαντάστηκε τον εαυτό του ο Οβίδιος, που, άφωνος, με την κίνηση των φτερών του προσπαθεί απεγνωσμένα να μεταδώσει τα μηνύματα και τα όνειρά του. Όμως η αποκρυπτογράφηση της κίνησης είναι ανέφικτη, κι έτσι χάνεται η ευκαιρία της μέθεξης στα όνειρα του: «Αργά κατάλαβα ότι χωρίς την εμπλοκή στα όνειρα των άλλων μας καταπίνουν η ματαιοδοξία, η εγωπάθεια, τα πλέγματα ανωτερότητας, οι άκαρπες και χρονοβόρες ομφαλοσκοπήσεις».

Μια άλλη πεταλούδα η Ιαπωνίδα γκέισσα , με την τραγική της ιστορία εμπνέει τον Puccini να συνθέσει την περιώνυμη όπερα Madama Butterfly και έτσι να εξασφαλίσει την αθανασία της τέχνης για όλα τα λεπιδόπτερα! -

Είναι και οι πεταλούδες συγχαριστές που πάντα καλοδεχούμενες προαναγγέλλουν τις ευχάριστες νέες αφίξεις!

Σε όλο το έργο οι πεταλούδες δημιουργούν εικόνες ομορφιάς και αρμονίας, γεμάτες από χρώματα, χορό και μουσική οι οποίες συσχετίζονται με τα νιάτα και τον έρωτα. Τις συνοδεύει, αντιθετικά ωστόσο, ως συνείδηση της ύπαρξης, η έγνοια για την ασχήμια, τη φθορά και το γήρας.

Οι πεταλούδες γίνονται αφορμή να υμνηθεί η κόρη, η γυναίκα και η μάνα, - ενώ στη διασταύρωση Αιόλου και Ευριπίδου, ακτιβίστριες πεταλούδες έχουν οργανώσει ένα κοινωνικό κατάστημα αποκατάστασης τραυματισμένων φτερών προσφέροντας αφιλοκεδώς εθελοντική εργασία! — Ανάμεσά τους εργάζεται και ο ποιητής ως ακτιβίστρια ψυχή !- Επιδιορθώνει ή δίνει καινούργια φτερά στις ανθρώπινες ψυχές, για να μπορούν να πετάνε. Δίνει την ώθηση, το όραμα και την

προοπτική, ώστε οι άνθρωποι να υπομένουν, να ονειρεύονται, να παρηγορούνται, να πιστεύουν και να ελπίζουν.

Τυχαίες εμφανίσεις πεταλούδων οδηγούν τον αναγνώστη ,και στο λογοτεχνικό εργαστήρι Μαδαμόπουλου! Εκεί διαπιστώνει πώς αναζητείται η έμπνευση. Πώς ένα τυχαίο γεγονός διεγείρει νου και συναίσθημα και δημιουργεί την οπτασία που φέρνει τη δημιουργία, έστω και «πολύ σπανίως». Κι ύστερα, πόσο παρήγορο είναι για « τον γέροντα ποιητή» να διαπιστώνει ότι διαθέτει ακόμη τη ζωογόνο διάνοια που τον κάνει συμμετοχο στη νιότη έστω και για λίγο . Γιατί το όνειρο είναι απόδειξη ζωής, ενώ η απουσία ονείρων σημαίνει θάνατο.

Τέλος, συγγενικός προς τις πεταλούδες/ψυχές εισάγεται και ο όρος ψυχόλιθος που χρησιμοποιήθηκε, για να ονομαστούν τα αγάλματα των Αρχαίων Ελλήνων, επειδή σε αυτά έχουν απολιθωθεί οι ψυχές των δημιουργών τους . - Με αυτήν την θεώρηση και το βιβλίο «Λεπιδόπτερα» «αξιολογείται ως ψυχόλιθος», διότι είναι κατάθεση ψυχής του δημιουργού: «Στον κόσμο τούτο δωρίζει τα φτερά της πριν να μισέψει η υπέροχη ψυχή». - Ό,τι κατά καιρούς απασχόλησε την καλλιτεχνική του ιδιοσυγκρασία, ό,τι τον συγκίνησε, ό,τι αγάπησε, ό,τι επιθύμησε, ό,τι φοβήθηκε, ό,τι οραματίστηκε, σε όποια συμπεράσματα τον οδήγησε η γνώση, η έρευνα, και η ζωή, - η συνολική θεώρηση του βίου, έχουν κατατεθεί εδώ. - Τα «Λεπιδόπτερα» είναι ο Τάσος Μαδαμόπουλος! - Νομίζω αξίζει να τον διαβάσουμε!

Υπαπαντή Ζουρούδη

Σύμη, 9 Αυγούστου 2019